

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 28 mars 2014

Mål nr

T 113-13

KLAGANDE

Länsförsäkringar i Skåne – ömsesidigt, 543001-0685

Box 742

251 07 Helsingborg

Ombud: Försäkringsjurist UB

MOTPART

JJ

Ombud: Försäkringsjurist EFL

SAKEN

Skadestånd

Dok.Id 90700

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2012-11-27 i mål T 1424-11

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen undanröjer hovrättens dom och visar målet åter till hovrätten för fortsatt behandling.

Det åligger hovrätten att i samband med målet efter dess återupptagande pröva frågan om skyldighet för part att utge ersättning för motparts rättegångskostnad i Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Länsförsäkringar Skåne har i första hand yrkat att Högsta domstolen undanröjer hovrättens dom och visar målet åter till hovrätten för fortsatt behandling. I andra hand har Länsförsäkringar yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom fastställer tingsrättens dom och bifaller bolagets yrkande om ersättning för rättegångskostnad i hovrätten.

JJ har motsatt sig att hovrättens dom undanröjs eller ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Hovrätten har yttrat sig.

SKÄL

Bakgrund

1. I augusti 2007 vållade JJ en omfattande brand i en ekonomibygnad på Häckeberga gård i Genarp. Gården var försäkrad hos Länsförsäkringar Skåne, som betalade ut försäkringsersättning för bl.a. reparationskostnaden. Länsförsäkringar riktade sedan krav mot JJ som skadeståndsskyldig. Länsförsäkringar och JJ var inte överens om hur skadeståndet skulle bestämmas. Enligt JJ skulle ersättningen beräknas utifrån sakens värde, medan Länsförsäkringar ansåg att ersättning i stället skulle utgå för reparationskostnaden (jfr 5 kap. 7 § 1 skadeståndslagen). Länsförsäkringar inledde därför rättegång mot JJ.

2. Sedan skriftlig förberedelse hade hållits i tingsrätten, då rätten även gjort en sammanställning av parternas talan, avgjordes målet efter huvudförhandling. Vid huvudförhandlingen yrkade Länsförsäkringar att JJ skulle förpliktas att betala 3 847 925 kr. JJ medgav att betala 1 500 000 kr men motsatte sig ett högre belopp. Som grund för sin talan åberopade Länsförsäkringar att skadeståndet skulle motsvara reparationskostnaden, vilken uppgick till det yrkade beloppet. JJ gjorde däremot gällande att skadeståndet skulle beräknas efter ett dagsvärde på byggnaden, i andra hand efter marknadsvärdet; båda dessa värden uppgick enligt honom till 1 500 000 kr.

Om reparationskostnaden skulle läggas till grund för bestämmandet av skadeståndet, borde enligt JJ i vart fall avdrag göras med 15 procent för värdeökning.

3. Tingsrätten fann att skadeståndet skulle motsvara reparationskostnaden, dock med viss reducering för inbesparade kostnader för underhåll. Tingsrätten förpliktade därför JJ att betala 3 463 132 kr jämte ränta till Länsförsäkringar.

4. JJ överklagade domen och vidhöll i hovrätten inställningen att han inte var skadeståndsskyldig för mer än 1 500 000 kr. I svarsskriften förklarade Länsförsäkringar att bolaget delade tingsrättens bedömning rörande utgångspunkterna för hur skadeståndet skulle bestämmas. Enligt vad som anfördes delade Länsförsäkringar följaktligen inte JJs uppfattning att en skadevållare inte är skyldig att betala högre ersättning än en byggnads dagsvärde eller marknadsvärde. Vid huvudförhandlingen yrkade sålunda JJ att hovrätten skulle sätta ned skadeståndet till 1 500 000 kr, i andra hand till 3 270 736 kr (motsvarande ersättning för reparationskostnad med avdrag med 15 procent för värdeökning). Länsförsäkringar motsatte sig att tingsrättens dom ändrades.

5. Enligt hovrättens dom åberopade parterna vid huvudförhandlingen i hovrätten samma omständigheter till grund för sin talan som de hade gjort vid tingsrätten. I domen antecknades dock att parterna också hade förklarat att de var överens om principen att skadeståndet skulle bestämmas till det belopp som var lägst av byggnadens dagsvärde, marknadsvärde eller reparationskostnad. I början av huvudförhandlingen hade rätten nämligen ställt ett antal

frågor för att klarlägga parternas inställning i olika hänseenden och därvid uppfattat ombuden på detta sätt.

6. Hovrätten fann bevisat att byggnadens dagsvärde före branden uppgick till 1 500 000 kr. Eftersom det enligt hovrätten var ostridigt att skadeståndet skulle bestämmas till det belopp som var lägst av byggnadens dagsvärde och reparationskostnaden, skulle skadeståndet därmed bestämmas till dagsvärdet. Hovrätten ändrade därför tingsrättens dom så att JJs betalningsskyldighet sattes ned till 1 500 000 kr jämte ränta.

7. I Högsta domstolen har Länsförsäkringar anfört att bolaget inte gjorde något sådant ”förtydligande” av sin talan som antecknades i hovrättens dom, vare sig skriftligen eller muntligen vid huvudförhandlingen. Enligt Länsförsäkringar har hovrätten missuppfattat bolagets talan och sedan lagt denna felaktiga uppfattning till grund för domen, vilket inneburit att rätten inte tagit ställning till om skadeståndet skulle bestämmas utifrån reparationskostnaden eller någon annan princip.

Materiell processledning i hovrätten

8. Under förberedelsen i hovrätten kan det finnas behov av materiell processledning, t.ex. om det i hovrätten uppkommer nya frågor eller om klagandens ändringsyrkande är oklart (jfr 50 kap. 12 § tredje stycket och 42 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken). När målet däremot har kommit så långt som till huvudförhandling i hovrätten, ska materiell processledning i praktiken inte behöva tillgripas.

9. Domen ska grundas på vad som har förekommit vid huvudförhandlingen. Om det finns otydligheter och ofullständigheter i de uttalanden som görs under förhandlingen, måste hovrätten försöka avhjälpa detta genom frågor och påpekanden (se 50 kap. 17 § och 43 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken). Underlåtenhet från rättens sida att inte skaffa sig nödvändig klarhet om en parts talan kan också i vissa situationer utgöra rättegångsfel (jfr t.ex. NJA 1976 s. 289).

10. Samtidigt är det emellertid naturligt att den materiella processledningen under huvudförhandlingen i hovrätten görs med betydande försiktighet. Ifall hovrätten under förhandlingen gör bedömningen att en parts talan är oklar i något avseende och därför ställer frågor om detta, ankommer det på rätten att säkerställa att talan sedan har uppfattats korrekt, med beaktande av rättegången i tingsrätten och vad som har förekommit under hovrättens förberedelse av målet.

Bedömningen i detta fall

11. Den förklaring som hovrätten uppfattade att Länsförsäkringar gjorde vid huvudförhandlingen framstår som oförenlig med hur bolaget annars förde sin talan. Vad som förekom vid förhandlingen ger inte stöd för att bolaget ändå haft den inställning som hovrätten har utgått från.

12. Hovrätten har sålunda kommit att grunda sin dom på en felaktig uppfattning om Länsförsäkringars talan. Eftersom hovrätten därmed inte prövat bolagets talan i hela dess vidd, har det förekommit ett rättegångsfel som kan antas ha inverkat på målets utgång och som ska föranleda undanröjande av domen och återförvisning till hovrätten.

13. Det åligger hovrätten att i samband med målet efter dess återupptagande pröva frågan om skyldighet för part att utge ersättning för motparts rättegångskostnader i Högsta domstolen (se 18 kap. 15 § tredje stycket rättegångsbalken).

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Kerstin Calissendorff, Johnny Herre, Agneta Bäcklund och Dag Mattsson (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Anna Aspling